

Posudek diplomové práce Barbory Slavíčkové „Pojetí žárlivosti v rámci maskulinity a femininity“

Téma žárlivosti je z genderového hlediska jistě velmi zajímavé a Barbora Slavíčková se je rozhodla otevřít prostřednictvím genderové analýzy časopisů. Tato volba je naprosto v pořádku a práce tematicky i metodologicky zapadá do koncepce našeho studijního programu. Trochu zvláštní je jen název práce, protože by asi měl lépe odrážet vlastní téma, tj. analýzu konstruování žárlivosti v časopisech z genderové perspektivy. Další zvláštnost je rozsah práce, kdy se i vlastní text pohybuje na hraně požadavků na diplomovou práci na naší katedře. S přílohami jde o 219 stránek!

Po formální stránce je práce zpracována opravdu pečlivě. Nalezl jsem jen jednu gramatickou chybu: „s žárlivostí budu pracovat...jako s konstrukty“ (str. 8)), odkazovací aparát je konzistentní a práce je dobře strukturována. V tomto ohledu se jedná o svým způsobem unikát, který je třeba vyzdvihnout.

Úvod zajímavě představuje téma a připravuje čtenáře na text, ale moc nerozumím jeho posledním větám: „Prvním cílem tedy bude identifikace rozdílů v konstruování žárlivosti „mužské“ a „ženské“. Následně budu tyto rozdíly analyzovat a pokusím se je v kontextu genderových kategorií interpretovat. Předpokládám, že toto porovnání mi pomůže blíže rozkrýt způsob, jakým jsou ženská a mužská žárlivost konstruovány a jakou mají tyto konstrukce podobu při použití kategorie gender.“ Mám pocit, že mají zachycovat cíl práce, tj. zjistit, jak jsou ženská a mužská žárlivost konstruovány z genderové perspektivy. Pak je ale matoucí, když se v úvodu empirické části dovidám, že cílem je možná „popsat způsob, jakým je v našich myslích vytvářena zdánlivá vrozenost a neměnná přirozenost“ (str. 50). Tento rozpor by bylo dobré u obhajoby vysvětlit.

Teoretická část práce, která je věnována analýze mediálních produktů, překvapivě neobsahuje ani zmínku o východiscích z hlediska teorie médií. Je sice pravda, že zevrubná diskuse žárlivosti teoretickou část bohatě vyplnila, ale přeci jen by zde měla být alespoň jedna kapitola, která by tato východiska prezentovala. Nepovažuji dostatečnou půl stránku až v empirické části. Zcela nedostatečné je také čerpat v tomto ohledu jen z jednoho autora (McQuail, 2002). A už vůbec není dobré uvádět v úvodu jako důvod pro volbu analýzy časopisů tzv. hypotézu zrcadlení (str. 8), když je v odkázaném textu kritizována a shledána nedostatečnou. Z hlediska teorie médií pak naprosto neodpovídá skutečnému fungování médií. Podobně konstruovaný argument naznačuje, že studentka nezcela rozumí mediální problematice, ani textu Renzetti a Curran (2003). Tím nechci říci, že by studentka musela nastudovat rozsáhlou mediální literaturu, ale měla by mít alespoň rámcový přehled, když zkoumá mediální konstrukce.

Kapitoly věnované tématu žárlivosti jsou však zpracovány na vysoké úrovni a ukazují, že v psychologické literatuře se autorka výborně orientuje. Demonstruje také dostatečnou míru kritického odstupu a dobré interpretační schopnosti. Zajímavá je například interpretace genderových rozdílů v emocích při prožívání žárlivosti prostřednictvím Bourdieova konceptu symbolického násilí.

V práci studentky Katedry genderových studií však působí diskuse genderového řádu poněkud nadbytečně. Někde jsou také vedle sebe stavěny teorie, které se navzájem vylučují, aniž by to bylo jakkoliv komentováno nebo byla vyslovena nějaká teoretická preference (viz např. str. 39 psychoanalýza a sociobiologie). Je pravda, že na předchozích stránkách autorka vysvětluje, proč volí konstruktivistický přístup, ale pak nerozumím tomu, proč pracuje se sociobiologií neproblematicky na tomto místě. Mezi argumenty zpochybňujícími sociobiologii a evoluční psychologii mi také chybí ten asi nejzávažnější, kritika jejich tautologického způsobu argumentace (viz např. Kimmel, 2000).

Za závažnější problém považuji, že autorka nikde nedefinuje koncept „diskurz“, který je pro její analýzu důležitý. Následně pak v empirické části pracuje s pojmy „odborný diskurz“, „laický diskurz“, ale také „psychologický diskurz“, „psychiatrický diskurz“, „sexuologický diskurz“ či „statistický diskurz“. Není mi například jasné, jak se podle autorky k sobě mají sexuologický diskurz a psychologický diskurz, a už vůbec mi není jasné, proč uvádění kvantitativních údajů konstituuje statistický diskurz.

Úvod empirické části je standardně věnován diskusi metodologických východisek a představení výzkumných metod. Vzhledem k velmi nízkému počtu článků s tématem žárlivosti ve zvolených life-stylových časopisech se opravdu jako vhodnější jeví kvalitativní obsahová analýza. Ke kvantitativní analýze, jež je představena v úvodu analytické části bych jen poznamenal, že z tak malého vzorku nelze dělat závěry typu: „Převaha výskytu tématu v kategorii časopisů pro ženy by se mohla interpretovat tak...“ „Důvod, proč je žárlivost ve větší míře spojována se ženami, může být ten, že...“ respektive, musely by být podloženy nějakou statistickou metodou. V textu bych také uvítal lepší vysvětlování tabulek, protože z některých jsem opravdu nebyl moudrý (např. tabulka 7). Nicméně kvantitativní obsahová analýza skutečně slouží pouze k dokreslení výsledků kvalitativní analýzy, která je těžištěm práce.

Zde bych v první řadě podotkl, že autorka v řadě podkapitol nedává čtenáři možnost si ověřit na empirických datech přiléhavost jejích interpretací. První ukázka je až na páté stránce příslušné části textu. Rozumím tomu, že i tak je práce velmi rozsáhlá, ale jako čtenář se necítím pohodlně, když jsou mi interpretace jen tak předkládány bez opory v empirických datech. Na dalších stránkách je situace lepší, ale přesto se objevují témata, kde ukázky z empirických dat chybí (4.2.2.8 Hranice, 4.2.2.9 Důvěra a nedůvěra, 4.2.2.10...). Je to škoda i proto, že pokud však jsou empirická data nabídnuta,

jsou interpretace zajímavé a ukazují cit pro data. Zajímavé je, že ukázky z empirických dat se zdají být častější v diskusi mužských časopisů. Jak by to asi autorka interpretovala?

Překvapilo mne, že autorka v rámci analýzy prakticky nevyužívá teoretický aparát představený v příslušné části práce. Své interpretace nevztahuje k odborné literatuře, což by jim dodalo na důvěryhodnosti. Odkazuje na ni až v části, kde shrnuje závěry analýzy, což je dost pozdě.

Celkové vyznění analýzy nebylo nijak překvapivé a ocenil bych, kdyby se autorka věnovala i diskusi aspektů, které se vymykají z obvyklého: „Pojetí žárlivosti mužů a žen je spojováno se znaky tradiční maskulinity a femininity.“ Zaznamenala nějaké momenty, které by šly proti obvyklému diskurzu o genderových stereotypch? Byly tyto kategorie skutečně tak monolitické, jak vyznívá závěr? K závěru bych ještě poznamenal, že v podstatě jen opakuje závěry analýzy a neaspiruje na diskusi možných dalších směrů výzkumů.

Celkově práci hodnotím jako velmi dobrou.

Petr Pavlík
oponent

3.9.2014